

248337

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

248337

ความรู้และความต่อเนื่องความรู้ในการเลือกและการใช้
สารเคมีเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้ม
อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ประสิทธิ์ วัฒนสุนทร

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
(เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2554

600253173

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

248337

ความรู้และความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้
สารเคมีเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้ม
อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

พรธีรวัชร พอนสุนทร

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2554

ความรู้และความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตร
ของเกษตรกรผู้ปลูกส้มอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

พิธีรัฐ พจนสุนทร

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดุษฎี ณ ลำปาง

.....กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล เศรษฐบุตร

.....กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.รุจ ศิริสัญลักษณ์

.....กรรมการ

อาจารย์ ดร.ธนัช พันธ์เกษมสุข

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล เศรษฐบุตร

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

รองศาสตราจารย์ ดร.รุจ ศิริสัญลักษณ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

อาจารย์ ดร.ธนัช พันธ์เกษมสุข

14 มีนาคม 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้บรรลุความสำเร็จด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล เศรษฐบุตร ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้แนะ แนวทางการทำวิจัย ตลอดจนตรวจทานและแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ คุณหญิง ลำปาง รองศาสตราจารย์ ดร. รุจ ศิริ-
สัจจลักษณ์ และอาจารย์ ดร. ธนะชัย พันธุ์เกษมสุข ผู้เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความ
กรุณาในการให้คำชี้แนะแนวทาง และให้ข้อเสนออันเป็นประโยชน์อย่างสูงต่อการวิจัย พร้อมทั้งให้
การตรวจทานแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเกิดความสำเร็จอย่างที่สุด

ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ทุกท่านของภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่อำนวยความสะดวกในเรื่องเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับการ
เรียนและการทำงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ทุกท่านที่ให้ความ
กรุณาในด้านเอกสารต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย รวมทั้งเกษตรกรผู้ปลูกส้มในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและกรุณาสละเวลาให้ความร่วมมือในการ
เก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

ขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้มอบทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้
อันเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการวิจัยขึ้นได้ และสำเร็จลุล่วงในที่สุด

ขอขอบพระคุณและน้อมระลึกถึงบุคคลที่ได้ให้ชีวิต อุปการะเลี้ยงดู ให้ความรัก ความ
ห่วงใย ความเข้าใจและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา คือ บิดา นายเจษฎา พจนสุนทร มารดา นางกันยา
พจนสุนทร ตลอดจนญาติพี่น้องทุกคนที่ได้ให้การส่งเสริม สนับสนุน และมอบกำลังใจในทุก ๆ
ด้านมาโดยตลอด รวมถึงบุคคลทุก ๆ ท่านที่มีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็น
กำลังใจอยู่เสมอ ยังผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จโดยสมบูรณ์บรรลุปณิธานที่ตั้งไว้

ท้ายที่สุดนี้ หากมีสิ่งขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยเป็นอย่างสูง
ในข้อบกพร่องและความผิดพลาดนั้น และผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์นี้คงมีประโยชน์บ้างไม่มาก
ก็น้อยสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจในการปลูกส้มต่อไป

พรธีรวิทย์ พจนสุนทร

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ความรู้และความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตร
ของเกษตรกรผู้ปลูกส้ม อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวพรธิรัฐ พจนสุนทร

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล เศรษฐบุตร

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.รุจ ศิริสัญลักษณ์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

อาจารย์ ดร.ธนะชัย พันธุ์เกษมสุข

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

248337

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม ปัญหาด้านการผลิตและความรู้ของเกษตรกรในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรกับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้มในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ 2) ปัญหา ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกส้มในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกส้มในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 107 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาพบว่า หนึ่งสิบ ขนาดพื้นที่ปลูกส้ม แหล่งข้อมูลด้านการฝึกอบรม แหล่งข้อมูลทางวิทยุและปัญหาการผลิตในส่วนการจัดการการผลิตมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้ม ในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

248337

ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ปลูกส้ม คือ สารเคมีมีราคาแพง การรับรู้ข่าวสาร ขาดความรู้ด้านวิชาการ เทคนิคและเงินทุน ส่วนข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม รวมถึงร้านค้าในท้องถิ่นควรดูแลเอาใจใส่และให้ความสำคัญในการให้ความรู้และคำแนะนำแก่เกษตรกรผู้ปลูกส้มในพื้นที่ตนเอง

Thesis Title Knowledge and Knowledge Needs in Selecting and Using Agricultural Chemicals of Tangerine Farmers, Fang District, Chiang Mai Province

Author Miss Porntirat Pojchanasoonthorn

Degree Master of Science (Agriculture) Agricultural Extension

Thesis Advisory Committee

Assoc. Prof. Dr. Suraphol Sreshthaputra	Advisor
Assoc. Prof. Dr. Ruth Sirisunyaluck	Co–advisor
Dr. Tanachai Pankasemsuk	Co–advisor

ABSTRACT

248337

The objectives of this study were to examine 1) The relationship between personal factors, economic factors, social factors, the problems of production and knowledge of chemical selecting and using and knowledge needs in selecting and using agricultural chemicals of tangerine farmers in Fang district, Chiang Mai province. 2) Problems, limitations and suggestions of tangerine farmers in Fang District, Chiang Mai Province. The sample group was 107 tangerine farmers in Fang District, Chiang Mai Province. The data were collected by questionnaire. The statistics were used for data analysis included percentage, mean, minimum, maximum and standard deviation. Hypothesis testing by using the correlation coefficient.

It was found that the scale of orange fields, debt, training sources, radio sources and the problems of production management were negatively correlated significantly relevant to the needs of knowledge on selecting and using agrochemicals of tangerine farmers in Fang district, Chiang Mai province.

The problems and obstacles of tangerine farmers were expensive agrochemicals products, news perception, lacking of technical knowledge, technique and budget. The suggestions of this

248337

research were extension workers and local agrochemical retailers should take care and pay attention in order to educate and advice (agrochemical usage's instruction) tangerine farmers in their areas.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
สมมติฐาน	5
ขอบเขตการวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความรู้	8
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ	12
ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	14
ผลกระทบของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม	38
จรรยาบรรณผู้ขายวัตถุอันตราย	42
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม	57
ตอนที่ 2 ปัญหาในด้านการผลิตส้มของเกษตรกร	62
ตอนที่ 3 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช ของเกษตรกร	65
ตอนที่ 4 ความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของ เกษตรกร	68
ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความต้องการความรู้ในการเลือก และการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกร	70
ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อจำกัดของเกษตรกรในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตร ของเกษตรกร	73
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	77
สรุปผลการวิจัย	77
อภิปรายผล	79
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	82
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	84

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	89
แบบสอบถาม	90
ประวัติผู้เขียน	100

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	การจัดระดับความเป็นพิษของวัตถุมีพิษที่ใช้ในการเกษตร	32
2	จำนวนตัวอย่างในแต่ละตำบล	51
3	สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม	58
4	แหล่งข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร	62
5	ปัญหาในด้านการผลิตส้มของเกษตรกร	63
6	ระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สารเคมี เกษตรในการผลิตส้ม	65
7	ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สารเคมีเกษตร ของเกษตรกรรายข้อ	66
8	รูปแบบความต้องการความรู้ของการเลือกซื้อสารเคมีเกษตรของเกษตรกร ผู้ปลูกส้ม	68
9	ความต้องการความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกและการใช้สารเคมี เกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้ม	69
10	ผลวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความต้องการ ความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกร	72
11	จำนวนร้อยละของเกษตรกรแยกตามปัญหาในการซื้อขายปราบศัตรูพืชที่ ต้องการ	73
12	ปัญหาและข้อจำกัดของเกษตรกรในการเลือกซื้อและการใช้สารเคมีเกษตร ของเกษตรกร	74
13	จำนวนร้อยละของข้อดีข้อเสียจากการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	75
14	ข้อเสนอแนะของเกษตรกร	76